

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
6 Iuliu st. v.
Dumineca 18 Iuliu st. n.

Va esi joi'a si duminéc'a.
Redactiunea în
Közép-utcza nr. 395.

Nr. 50.

ANUL XVI.
1880.

Pretiuł pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Români'a 2 galbeni.

Ladislau Vaida.

Unu barbatu din timpul renascerii naționalității noastre, un luptatoru al românismului în epoc'a de trist'a memoria a feudalismului.

Ladislau Vaida s'a nascutu la 1780, în comun'a Glodu, comitatul Solnocului din Iaintru în Transilvani'a, din o vechia familia româna venita din Români'a, ai cărei membrii la 1616 fure numiti nobili donatari de cătra principele Gavril Bethlen, dându-le bunuri în Glodu și Franceni, precum și aiurea.

El studiă clasele elementare și gimnasiul în Baia-mare, cursul filosoficu și juridicu la Clusiu. La 1801 începù carier'a sa publica, servindu la guvernul regescu din Transilvani'a în calitate de cancelistu, apoi ca registrantu la directoratul fiscalu, mai în urma ca concipistu, ier la anul 1817 ajunse pe cale concursuala profesoru de istori'a dreptului civilu al Transilvaniei și de dreptul penalu.

Atunce începù o epoca noua pentru studentii români; pân'a-tunce numai nobili puteau sê studieze, dar prin denumirea lui Ladislau Vaida se permise a putê sê 'nvetie și ne-nobili. De pe catedra, și la casa-i ospitala, el necontenitu eră zelosul conducatoru al tinerimei.

La 1821 se casatori cu Iosefina Mehesi, fiic'a lui Ladislau Mehesi, renumita familia româna, din care s'a nascutu și Iosif Mehesi con-

siliariu referendaru la Viena, care a redactatu faimôs'a suplica a românilor din Transilvani'a, subșternuta la 1791 la Majestate de cătra episcopii Bobu și Adamovicu.

La 1824 dede sub tipariu studiile propuse de densus, și anume: Noțiunea dreptului și a legilor civile private transilvane, apoi istori'a acelor legi, și istori'a dreptului transilvanu.

La 1829 fu numitu secretaru la guvernul regescu transilvanu, și în restimpul funcționării sale ca atare eră mân'a drépta a ambilor episcopi români din Transilvani'a în tôte cauzele lor politico-bisericesci.

În anul urmatoru tipari la Oradea-mare unu opu în limb'a latina, în care descrie originea românilor. și probă descendint'a noastră dela colonile romane aduse

de imperatul Traianu. Mai publică multe cuvântări de ale sale, ținute la diferite ocațiuni ca profesor de drepturi.

La 1833 i muri soçi'a, ceea ce i produse o durere neconsolabila, în cât în anul urmatoru muri și densus, lasându dupa sine două fiice și unu fiu, Ladislau, carele ocupă postul din urma al parintelui seu, ier acum traiesce în pensiune la Clusiu, iubit și stimatu de toti.

Din aceste se vede, că inriurirea ce Ladislau Vaida a avutu asupra desvoltării culturai la Români din Transilvani'a, a fost de mare însemnatate; de aceea și stim'a ce i

Ladislau Vaida.

conservarea generațiunilor conduse de dânsul, este mare. În epoc'a sa, când se putea face puțin pentru români, el a făcutu multu. Acesta e unu meritu ce i va pastră numele pentru totdeauna. Căci meritul este cu atât mai mare, cu cât mai grele sînt pedecile ce trebuiescu de-laturate. Astadi pedecile s'au mai ușoratu, și totusi cât de micu e numerul celor ce sînt la înalțimea misiunii lor? ... Dar pentru ce se amestecăm tonul amăciunii în biografi'a unui barbatu binemeritatu?! ... Fia-i țerin'a ușora!

I. H.

Când bórea serii line...

Când bórea serii line prin vai sioptindu cu doru
Pe aripele-i naltia profumul florilor,
Adese ratacisesm pe câmpul liniscitu,
Purtatu de suvenirul duiosu ah! ne 'nvechitu
La unu mormentu iubituu ...

Invinsu d'ó indemnare ascunsa 'n dulci misteru,
Stam lungu aci 'n visare la cântecul de greri;
Si radiele de sóre, sub zarea inclinatuu
Tramisera spre vale unu ultimuu sarutatuu
Unuu sufletu lasatuu.

In turnu apoi campan'a sunându la ruga linu,
Vibrarea ei prin aeru se sterse 'ntr'unu suspinu;
Iér eu invinsu de chinul nesciindu a me rugá,
Plângeam in desperare singuru la gróp'a ta
Ah dulce maica mea!

A. St. S.

Misteriul Noptii.

— Romanu, de *Claire de Chandeneux*. —

(Urmare.)

Procurorul și judecatoru de instrucțiune credeau, că potu să începa investigațiunea, dar în momentul acesta eșira din casa și pe față lor se reoglinđá speranții'a nimicita.

Pâna când acestia se dusera cătra luntre, medicul recunoscu pe Sabine care se opri în usă, și o salută.

Sabine se apropiă iute de el.

— Ah! dle medicu, spune-mi iute cum se afla dn'a Morin?

Medicul clatină din capu.

— E foarte slaba!... foarte slaba!... țise el trist.

— Dar dta totusi vei scapá-o?

— Domnișóra, eu așu dorí din tóta ânim'a, înse...

Sabine își închise ochii și scóse unu suspinu ușoru.

— Grozavu!... potuu s'ó vedu?

— Déca poftesci, domnișóra? Dta ai dreptu să vedi acésta nenorocita, de și trebue să ținu pe toti departe de patul ei, nu cumva parocsismul ei să se marésca.

— Așá dara are parocsismu?

— Da, de o óra încóce, și înca atât de ferbinte, încát atare nu s'ar fi pututu așteptá în starea atât de slabita a bolnavei, causata prin mult'a perdere de sânge.

— Căci ea s'a cređutu mórta?

— Fórte multu timpu. Numai cu îngrigire fórte mare s'a pututu redeșteptá corpul acesta, pe care marea perdere de sânge, aerul rece și ap'a l'a înțepenitu cu totul.

— În apa a fost ea gasita? — întrebă Sabine cu mare interesare.

— În fundul luntrei erá apa, și noi o gasiramuu acolo.

Sabine nu mai întrebă mai multu nimica.

— Numai de așu puté să sciu! — suspină ea întru sine.

— Vrei să întri, domnișóra?

— Condu-me în laintru dle medicu.

Medicul conduse în laintru pe Sabine.

Sabine urmă cam confusa pe medicul.

O dai'a mare zidita din pétra avea într'unu colțu unu cuptoru, în celalaltu unu patu; Ismérie zacea în patul invescutu cu stofa négra, ale cărui perdele întunecóse de jumetate erau lasate în jos.

Capul ei se odihniá pe perin'a de pânza; erá palida ca mórtea, numai pe buze i se vedea o colóre puțin mai víua.

Parocsismul se tradá numai prin iutél'a pulsului și prin tremurarea abia observata a buzelor sale, cari erau acoperite de spuma roșia.

Corpul ei remase multu timpu înțepenitu, și nimica nu fu în stare a o deșteptá din acésta înțepenire.

Sabine se aplecă asupra capului fára viétia, ochii de jumetate deschisi nu o vedura.

— Ismérie!... iubita Ismérie! — țise în tonu mai multu confusu, decât emoțiunatu.

Ismérie nu se mișcă.

— Dle medicu... ea nu me cunósce.

— Nici pe copil'a-i mica nu și-ar recunósce-o, — respunse medicul.

— Ce cugeti, durá-va multu înca acésta nesimțire?

— Póte să încete îndata, séu va trece numai cu încetul; ast'a nu se póte sci înainte.

— Voiu rămâné aice, — țise cu focu Sabine.

— Dta, domnișóra?

— Da, dle medicu. Me dóre fórte multu de acésta biéta femeia.

— Acést'a e o vedere fórte trista pentru o femeia atât de delicata ca dta dșóra Forster.

— Oh! — țise Sabine cu óresicare fala, — süm multu mai tare decât cum s'ar puté presupune despre mine.

— Așu cere o misericordiana pentru îngrigirea ei.

— Parintele meu de siguru va tramite un'a, de cumva dta vei gasi necessaria.

— Se pare, că dl Forster se intereséza fórte de biét'a femeia? — țise medicul.

— Parintele meu... fára 'ndoiéla, — respunse Sabine de odata rece, ceea ce erá în mare contradicere cu acea interessare, ce nisuiá sé arate din parte-si.

— Dn'a Ismérie e fórte de omenia, nu-i așá domnișóra?

— Așá credu... țise tiner'a féta totu cu acelu tonu precautu.

De și nu fu în stare a-si silí buzele, ca să laude pe biét'a Ismérie, totusi Sabine își bagá mân'a în busunaru, caută o batista, cu aceea sterse buzele bolnavei și nisui a îngrigi pe aceea, pe care o aperá atât de reu.

Acésta împregiurare suprinse pe medicul, a cărui minte practica gasi aice în mare contrastu simțieméntul cu fapt'a.

— De óra-ce îngrigesci cu atáta compatimire de bolnav'a, — țise medicul dupa esitare de unu momentu, — voiu concrede-o pe scurtu timpu grigei dtale, pâna când voiu luá unu dejunu de sate în cárcim'a din Saint-Christ.

— Înca n'ai dejunatu, dle medicu?

— N'am pututu. În timpu de nópte fui insciințatu și vinii cu grab'a cea mai mare, și de atunce n'am parasitu bolnav'a.

— Poti merge liniscitu, eu voiu rămâné aice.

Medicul grabi s'ajunga în satu; esatuu din casulia,

densul zari deja fumându hornul roșu al unicei cărcime din satu.

Sabine remase singura, căci Mariette eră ocupata în cuina. Ea se apropiă de patu, prinse mân'a alba a Ismérie-ei, care zacea pe învelitorea scurta și cenușia, și i strinse mân'a cu delicatetia.

Mân'a remase nemișcata.

Pe față Sabine-ei se oglindă o nelinisece vivace; ea credea, că va produce schimbare în starea bolnavei, ceea ce doriă cu atâta impaciintia, și strinse totu mai tare mân'a Ismérie-ei, ce o ținea în a sa.

Sabine în scurtu timpu deveni nervosa, și stringerea de mâna, sub impresiunea cugetelor sale neliniscitorea, deveni totu mai tare și mai convulsiva.

Mânile torturate ale bolnavei nisuiiau delicatu a scapă din această încuiatorea.

Sabine exclamă de bucuria: Îsi vine în ori! — ținea.

Pe mēsa în niște sticlute se aflau acide, otietu și medicamente puternice, cari pân'acuma se întrebuintiara fără succesu.

Ea luă, care i fu mai aprōpe de mâna și versă cu placere otietu și preseră sārurile pe față bolnavei, silindu-o a respiră preservatele tari și petrunțetore; activitatea ei semenă cu a grigitoriei de bolnavi și cu a inquisitorului.

Vețându efectul lēcurilor, ea deveni multu mai atenta și mai iritata.

— Ismérie? — țise aplecându-se cu totu la urechi'a bolnavei, — audi-me? ... respunde cu o stringere de mâna. Iti voiu vorbi de Juliette.

Și când observă, că ochii ficsati incepu a renvia, continuă așă:

— Me întelegi, nu-i așă? ... Eu sūm Sabine ... Sabine, care grigescu de Juliette.

Buzele Ismérie-ei inceputa a se mișcă.

— Ah! dta m'ai întelesu! ... Juliette se afla la mine ... în apropierea mea ... Ea dōrme în patul meu. Nu te nelinisci din caus'a ei!

Ochii bolnavei renviau din ce în ce mai multu.

Sabine privi scutatoru în afara prin usă'a remasa deschisa. Dar se parea, că atenționea celoralalti eră absorbita de luntre și de omenii legii.

Iute se rentōrse la patu și-si continuă rolul.

— Cine te-a ranitu cu cuțitul Ismérie? — întrebă ea cu totul emoționata, și vocea ei tremurā. Vețutu-ai ucigașul? ... Spune-mi! ... Va fi pedepsitu îndata-ce îmi vei spune ...

Dar acuma nu mai eră vorb'a de Juliette, și ochii bolnavei se paingenara ierasi.

Sabine facu o mișcare impacienta.

— Recunōsce-re-ai? — o întrebă ierasi. Tare te-a ranitu?

Trasaturile feței Ismérie-ei remasera nesimțitorea.

— Ah! — șopti Sabine, — dar nu potu să vorbescu totdeuna de Juliette!

Ochii Ismérie-ei se deschisera. Biēt'a femeia întelese pe Sabine.

— Trebuie să vorbești cu mine pentru Juliette, — repeți Sabine, care observă stramutarea.

Stringerea slaba a degetelor fu respunsul.

— Cine a fost peccatosul? — întrebă vivace.

Atât de iritata așteptă respunsul, încât peptul ei incepu a resuflă greu, ochii-i schinteiau, în ochii Ismérie-ei se ivi rad'a venirii în ori.

Buzele-i gāngavira unu nume nențelesu.

Sabine deveni cu totul palida, și repeți solicițându:

— Spune ... mai spune odata! ...

Dar Ismérie nu mai vorbi.

Când Sabine obosita intrerupse întrebarea și își

aredică desperata capul, zari pe medicul, care așteptă la piciorerele patului, ca bolnav'a să-si vina în ori.

— Auțitu-ai dta? — țise cu bucuria; — eu am auțitu, că a graitu ...

— Și dta ai auțitu, dle medicu? — țise Sabine cu o mișcare de mâna care i tradă spaim'a.

— Înse durere n'am înteles'o ... dōra a fost numai unu suspinu ce sbōra.

— Nici eu n'am fost în stare s'o întelegu.

— Pecatu! Bolnavul când incepe a-si vini în ori din starea sa de nesciintia de sine, adese ori fără voia povestese niște lucruri, de cari — deca își vine în ori — nu-si mai aduce aminte. Aștepta domnișōra, acesta e unu momentu atât de importantu, încât eu ...

Medicul voi să se departeze, înse Sabine cu unu surisu întaritatu îl sili să remāna locului.

— Se pare, dle medicu, că ai capetatu unu dejunu fōrte bunu, la ce nu te-ai pututu așteptă.

— Oh! cât de escelentu a fost! ... Întipuesce-ti, domnișōra, pe când me apropiam de satu, în o maia-risce o țeranca tocmai atunce își mulgea vac'a. Numai decăt cerui dela dēns'a lapte, nițica pāne, și tōte aceste m'au costatu dece centime. Crede-me, a fost unu dejunu minunatu!

— Precum vedu, dta scii fōrte bine să întrebuintezi placerile vietii dela sate.

— O! da; adoru vietia dela sate.

Medicul se duse ierasi la patu, esamină cu mare atențione trasaturile bolnavei și numai decăt grabi cătra usia.

— Unde fugi, dle medicu? — exclamă Sabine.

— Bolnav'a își vine în ori; va vorbi. Grabescu să chiām pe judecatoru de instrucțiune, pe care — când me rentōrsei — îl vețui pe lānga luntre.

Sabine nu fu în stare a-l oprī. Trasaturile ei frumōse dar māniōse imbracara o espresiune superaciōsa.

— Neghiōba ce sūm! ... Neghiōba ce sūm! — își țise ea; încercarea mea în urma se va întōrce în contra nōstra!

VI.

Ce să faca? — cu această ideia se framētă Sabine, zarindu pe cei doi amploiatu apropiāndu-se.

— E bine, este mai bine a scī totul, — țise ea hotarīt, și își ocupă locul la capul patului.

— Dta, dle medicu, țici că dēns'a a vorbitu? — întrebă dubitāndu procurorul de statu.

— Acestu succesu neașteptatu e meritu domnișōrei Forster.

— Me temu, că numai întēmplarea a produsu acēst'a, — respunse Sabine, — resalutāndu pe domni.

— Dōra totusi nu acēst'a; se pōte, că acesta e semnul vietii. Să încercāmu, — țise judecatoru de instrucțiune.

El ocupă locu puțintel la umbra, lasāndu să cada lumin'a deplina spre fruntea de colōrea plumbului a Ismérie-ei, și o întrebă magulitoru în tonu delicatu:

— Esti mai bine, dōmn'a mea? ... Întelegi-me?

O mișcare de capu abiā observabila fu respunsul Ismérie-ei.

— Țini minte de cele întēplate eri?

— Față palita facu semnu vivace.

— Serman'a Juliette! — suspinā ea.

Pe față judecatorului de instrucțiune se putea vedē bucuria.

Sabine aplecata înderet, respirā cu frica.

— Cunosci pe faptuitorul ... pe ucigașul? — continuă judecatoru.

Ismérie parea a se întarită; în urma grai.

— Iustin Reboux! — șopti dēns'a.

(Va urmā.)

S A E G N U

Calindarul septemânei.

Dia' sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor si serbatorile.	Sorele resare	Sorele apune
Dumineca	6	18	Cuv. Sisoe.	4 18	7 42
Luni	7	19	Cuv. Toma.	4 19	7 41
Marti	8	20	S. Mart. Procopiu.	4 20	7 40
Mercuri	9	21	S. M. Pancratiu.	4 21	7 39
Joi	10	22	SS. 45 Mart. d. Nicop.	4 22	7 38
Vineri	11	23	Mr'a Eufemia.	4 23	7 37
Sâmbeta	12	24	M. Proclu și Ilariu.	4 24	7 36

Serata musicala în Lugosu.

— La 10 julie. —

Domnule redactoru! Precum vedu, corespundintele dvostre d'ăice sêu nu are timp sêu a uitutu sê ve scria despre o frumoșă petrecere româneșca, ce a avutu locu la noi în septemân'a trecuta; dati-mi dara voi'a sê-l suplînescu de asta-data eu, ca nu cumva acestu evenimentu al vietii nôstre sociale sê remâna nensemnatu, precum în anul trecutu — din lips'a condeielor împartașitôre — au remasu altele atât de interesante.

Ve raportezeu dara, că Reuniunea româna de cântări și musica din Lugosu a datu sâmbeta la 10 julie o serata de cântu și dantîu, în gradin'a otelului „La cornul de vênatu“.

Timpul eră foarte potrivit, și astfel se adună unu publicu numerosu și frumosu în gradin'a arangîata cu gustu de neobositii membrii ai Reuniunii, dnii Virgil Tomiciu și August Tuculfe.

Program'a începû cu ășecutarea de cătra choru a piesei: Stêu'a României; apoi urmara: S'ô vedi mama, Hor'a oștasilor români, Vino vino! și Sorentina. Tôte aceste au fost ășecutate cu precisiunea îndatinata la acêsta brava reuniune, și acoperite de aplausele necontenite ale publicului entusiasmatu.

Dupa ășecutarea interesantei programe începû dantîul cu „Lugosan'a“, la care luă parte, parechi dupa parechi, totu publicul dantîitoru. Eră o nalta placere a vedê acêsta frumoșă cununa, în care rosele feçielor stralucinde și schinteile ochilor, te transportau în o lume ideala.

Urmă unu „valușu“ placutu, și atunci întră cêt'a de Calușeri, sub conducerea vetavului lor Iacob Maior studentu de medicina la universitatea din Budapesta. Întrarea lor a fost imposanta, și facû efectu cu atât mai mare, cu cât publicul d'ăice numai din auđite și din cetite cunoscea jocul calușerilor, care la noi pân'acuma nici odata nu s'a jucatu. (Este cu putinția ast'a? Red.)

Tinerii îmbracati în costumu naționalu jucara cu multa desteritate și cu adevratu focu juvenilu Calușerul și Batut'a, încât publicul farmecatu de acêsta nalta placere, facea sê resune gradin'a de torînte de aplause frenetice. Și aice trebuie sê adaugu, că dimpreuna cu Români aplaudau și neromâni veniti la acêsta petrecere. Căci cu bucuria veđuramu la serat'a acêsta și numerosi neromâni, între cari formau unu numeru considerabilu membrii Reuniunii germâne din locu și oficerii din garnison'a de aice.

Sperămu, că de-acuma înainte frumosul nostru jocu istoricu naționalu „Calușerul“, va figură totdeuna în program'a de dantîu, de câte ori tinerimea nôstra va arangîa vr'unu balu sêu alta petrecere cu dantîu. Asemene este de doritu sê se introduca la noi ierasi „Ro-

man'a“, care (Cine ar crede? Red.) nu s'a mai jucatu în balurile nôstre din anii din urma. Au nu veđuramu ce grandiosu efectu facû acestu dantîu socialu în splendidul balu de asta ierna al tinerimei române din Budapesta? Nu celiramu laudele điuarelor magiare de acolo, pâna chiar și propunerea d'a se introduce „Roman'a“ în salónele din Budapesta? Numai noi români sê nu introducemu în tôte petrecerile nôstre acestu dantîu? Facu apelu la tinerimea româna d'ăice!

Voiu mai însemná din cunun'a damelor cari luara parte la acêsta petrecere, pe urmatóarele: dómnele, Sîdonia Maior, Rosa Hațeg, E. Cosgaria, Janculescu; domnișórele: Elena Radulescu, Aurelia Janculescu, Anna Cobilașu, Iulia Teodori, Octavia Popescu, Ida și Clara Olteanu.

Petrecerea dură pâna 'n dîori.

Unu participante.

M o d ' a.

— La France. —

De vreme ce femeia nu are alta ambițiune pe pământu de cât de a fi și a remâne jucari'a barbatului, apoi sê faca ea cel puțin ceea ce trebuie ca sê-i placa. Mamele nôstre aveau aerul maestosu și etichet'a care faceau ca modele sê fia raționabile; ele purtau stoffe minunate, valórea dantelelor lor ar fi fost de ajunsu sê acopere cheltuețele a đece familie, metasurile lor costau foarte scumpu, dar tôte aceste lucruri erau purtate cu arta! Ce graçia, ce distincțiune, cum costumele d'atunci sêdeau bine acestor cucóne mari!

Esiste în galcri'a dlui Emile de Girardin unu portretu al acelei femei de geniu care se numiá dn'a de Girardin. Acestu capu atât de spiritualu, elegantu, este încungîuratu de bucle balane care se împreuna în forma de optu pe creștetul capului; tali'a e rotunda și scurta, mánicele sînt formate de umflatur'a numita gigot; brațiele góle au ca singura podóba dóue brațiaru de auru foarte simple, o ușóra eșarpa albastra, unu noru de azuru, cum se dicea atunci, lasá a se ghici umerii și peptul modelati ca la o statua antica; fruntea curată stralucia în libertate, fãra ca unu peru sê ascunda splendoria ei inteligenta; este portretul unei muse, unui poetu, unui scriitoru, dar este asemenea portretul unei dómne din societatea mare, care pórtá ceea ce cuvîne frumusetiei, rangului ei, fãra a țînê scéma de modele inventate de dr'a Nana într'o đî de nebunía.

Multu ar fi risu dn'a de Girardin de perul nostru frisatu pe ochi; cum satir'a sa spirituala s'ar fi înveselitu veđendu-ne tôte cu aceeași fisionomia și aceeași inteligentia absinta; nici odata o femeia distinsa nu s'ar fi supusu acelei mode absurde care nu se cuvîne de cât cailor și cațelușilor. E adevratu, că eră blonda și unele blonde sînt mai gingașe și mai raționabile de cât brunele. Femeile brune se prefacu că sînt femei! dar blondele! Lor li se cuvîne toaletele vaporóse, rochiile ce paru a fi croite dintr'unu noru, dantelele, muselinele, rujele, gazele, miile de farmeci ale podóbei; lor iubirea cu adorațiunile și poeticele ei estasuri; lor se cuvîne sê tiranizeze acelu dobitocu atât de uritu ce se numesce omu și care se îmbraca ca o papușá pentru a se aretá mai uritu. Pâna și Sânt'a Scriptura nu primesce pe femeile brune. Eva, care deșteptá lacomi'a, avea unu peru auriu; Susana, cea casta, purtá o cununa balana, și perul Dalilei semená cu unu snopu de grâu coptu; nu sînt brune de cât Judita și Salome, cele dóue virgine cari se plimba în Vechiul Testamentu cu unu capu sângerându la suptióra.

Femeile sînt blamabile pentru că nebuniile ce facu nu sînt în folosul lor, rochiile lipite de corpu și lasându a se ghici... pré multu, ședu bine... la așa puțin

femei! Cele grase, cele slabe, tóte, pórtá rochii strínse, tóte, chiar cele mai sfíose și cele mai bine crescute înfrunta indecent'á și reul gustu al acestei toalete de curtisana și aréta când niște forme uscate, pe care o rochia mai largá le-ar fi marítu, când niște forme pré rotunde și puținú la locul lor; nu se póte face unú pasu, rochi'a e pré strinsa; a suí o scara séu a trece unú ríuletú este o afacere grava și care cere reflexiune; și déca, pe strada, umbrél'a séu evantaliul scapa din mánile bietei femei, ea arunca împregiúrul ei priviri rugátore și îngrijate; i e peste putínúta s'e se aplice, și-returnedururile s'áru rupe; ce necazu, ce turburare!

Priviti! iéta femei'a batista cu culori pestrítte, roșiú, galbenu, verde și negru; umbrél'a i este la fel și pelevri'a asemenea, dar numai roșiul domina, stofele de pândia cuadrilata s'unt asemenea fórté la moda; nenorocitele umbla încetu în acestu costumu straniu; parú a fi niște paiatíe melancolice: nu mai au nici tenu, nici talia; culorile violinte facú s'e dispara totul; și când dícu, cá umbla, este o figura; sermane le înaintéza cu greutate, cu unú surisu plinu de suferinúta; 'naltele lor tocure le facú s'e tremure; le trebuie s'e-si țina echilibrul lor ca unú gimnastu pe s'irm'a sa.

Ah! déca dn'a de Girardin ar trái! déca ridicolele nóstre ar puté s'e fia batjocorite de acelu condeiu usóru, originalu, de acea verva nesecata, cu acea gluma atât de barbatésca, ea singura sciá s'e vorbésca femeilor unú limbágu care nu le superá, ea batjocóriá cu atáta spirítu nebuniile femeilor, în cât le facea s'e și le parasésca singure!

„Rom.“

Thilda.

P u n c i u.

În salonul de primire al unuí medicu renumitu.

Unú domnu de șese urme naltu și fórté corpulentu se presinta medicului.

— E bine, ce ai?

— Mi-am perdutu apetitul, — murmurá omul la urechile medicului.

— Mare paguba, — respunse medicul esamináundu colosul dinaintea sa. Me dóre de acela care l'a gasitu, cáci de cumva e saracu, va ajunge la sapa de lemnú.

*

O dama cáreia i placea s'e țina multu la seriositatea ei, díse unei acritíe:

— Eu ținu multu la renumele meu.

— Tu totdeuna te țini de lucruri mici.

*

Unú omu fórté avaru, isi facuse printr'unú dibacú sculptoru unú bustu minunatu, pe care aretáundu-l unora din amicii sei, pentru a vedé déca este bine scosu, unú dintre d'ensii i díse:

— Acésta marmura, domnule, iti sémena cu corpul și cu sufletul.

*

Unú domnu de consideraúne, care avea o barba fórté rošia, întrebá într'o dí pe gradinarul seu, de ce el nu avea de locu barba?

— Domnule, — i respunse gradinarul, — eu me aflam tocmai pe timpul când Dumneđu impartíe barbile, și fiindu cá nu mai remasese de cât cele roșii, eu am preferitu s'e nu am de locu.

Literatura si arte.

Din „Analele Academiei Románe“ pe anul 1880 au aparutu urmatórele discursuri, cari ínse nu ni-au sositú: 1. „Despre calendaru“, de E. Bacaloglu, cu respunsu de Ioan Ghica; 2. „Ioan Cămpineanu“, de

Ioan Ghica, cu respunsu de B. P. Hașdeu; 3. „Despre vegetarianismu“, de dr. P. Vasici, cu respunsu de dr. Felix; 4. „Despre mișcarea poporaúunii Romániei“, de dr. Felix, cu respunsu de P. S. Aurelianu. Vor 'aparé în curénd: 5. „Relaúionile între chimi'a organica și anorganica“, de N. Teclu, cu respunsu de V. Babeșu; 6. „Vegetaúunea Romániei și esploratórii ei“, de dr. Brândza, cu respunsu de Gr. Stefanescu.

Muncitorii statului. Acesta e titlul unuí romanu originalu, ce a aparutu la Galati, din condeiu diligintelú nostru poetu și barbatu de lítère, dl G. Baronzi. Pretíul și unde se afla de vëndare, nu scimu, cáci n'amu vedutu cartea. Facu reu editorii din Románi'a, cari dorescu s'e-si vëndá din ediúionile lor și pe la noi, cá nu tramitu — cum e datin'a pretotindene — cáte unú esemplaru și díuarelor d'áice.

Mișcarea artistica în Iasi. Sub titlul acesta „Stéu'a Romániei“ ni spune, cá de cátvá timpu a începutu la Iasi o mișcare artistica în ramur'a picturei. Dni Verussi, Stahi, Bardasare, Ghica și Buicliu au espusu pe róndu mai multe portrete și tablouri la papetari'a dlor Hirsch e Finke; dintre cari cel din urmu au espusu mai multe peisage, copiete ínse de pe alte tablouri. Dl Verussi a fost cel d'ántáiu care a datu în Iasi impulsúnea unei mișcári artistice.

Lyr'a Romána, interesant'a publicaúione musicala, formata într'unú volumu semestrialu, frumosu legatu, se gasesce de vëndare la administraúione respectiva, în Bucuresci calea Plevnei 60, cu pretíul de 11 lei.

Dinaristicu. „Ostasiul“ se numesce unú díuaru románescu militarú, aparutu dílele aceste la Bucuresci; redactorul e dl P. S. Scheletti, locotentu colonelu de infanteria. — „Solidaritatea“ e titlul unuí díuaru, datu la lumina de lucratorii tipografi din Bucuresci.

Biserica si scóla.

Dieces'a Oráđii-mari. *Concursul* pentru comple-nirea vacantíelor în fundaúionile diecesane ale clerului tineru, ale seminariului domesticu și ale institutului preparandialu s'a ținutu în reședint'á din Oradea-mare la 15 iulie, participáundu unú numeru micu de asesori consistoriali, dar unú numeru mare de recurentu. Înainte de tóte s'a decisu, ca pe vítoru concursul s'e se țina cu finea lunei lui iulie séu începutul lui august, pentru ca asesorii dela sate, termináundu-si lucrurile rurale, s'e póta participá în numeru mai considerabilu. *Pentru cursul teologicu* s'a primitu 8 tineri, din cari unú s'a dispusu la seminariul din Budapesta, 3 la cel episcopescu latinu din Orade, 2 la Satumare, și 2 la cel episcopescu gr. c. din Ungvar. *Alumni în seminariul domesticu* s'au primitu, în fundaúione întréga 6 énsi, în fundaúione jumetate 1, ca supranumerari pe unú anu s'au primitu în fundaúione întréga 2, în fundaúione jumetate 14. Convictorii: 200 fl. la més'a I, 140 fl. la més'a II pentru laici; 120 fl. pentru prunciú preoúilor și invetiátorilor. *La preparandia* au recursu 4 énsi, recursurile s'au transpusu direcúionii preparandiale. Dupa finitul concursului Pr. Ssa episcopul a întrunitu la més'a sa tóta preoúimea adunata, unde s'au dísu mai multe toasturi, dintre cari ínsemnámu — ca unú ce memorabilu — cá dl canonicu Lauranu de asta-data n'a vorbitu latinesce, ci románesc. — *Consistoriul* în ședint'á sa din díu'a urmatóre a decisu, ca pentru stabílierea statutelor fondului viduo-orfanalu, pentru organisarea gimnasiului din Beiusi, pentru arondarea districtelor protopopesci și regularea altor cause diecesane, s'e se esmita comisúni, ale cáror elaborate la timpu se vor desbáte într'unú consistoriu plenariu.

În gimnasiul din Beiușu în anul școlaru espiratu au studiatu 210 de tineri. Din fundaúione de páne a lui Vulcanu s'a datu la 69 tineri din gimnasiu, iér la

școlă capitala s'a împărțitu 10¹/₂ asemenea ajutóre, computându-se câte 50 cr. pe septemăna pentru unul; ier din fundațiunea Zsigaiana au primitu 9 ênsi câte o pâne de 4 chil. pe septemăna. Numerul profesorilor a fost 11. Societatea de lectura, sub conducerea dlui profesorului Papfalvai, a avutu 36 membrii, a ținutu 23 de ședintie, și un'a publica, la 25 decembre, la diu'a aniversării mortii fondatorului gimnasiului Samuil Vulcanu. Corul vocalu, sub conducerea dlui profesorului Ioan Buteanu, a avutu 32 de membrii, care, afara de dumineci și serbatori în biserică gr. c., s'a produsu cu ocașiunea ședintiei publice. Corul instrumentalu, sub conducerea dlui profesorului A. P. Balasău, a avutu 11 membrii, și s'a produsu asemenea cu ocașiunea ședintiei publice.

În fundațiunea Nicolau Zsiga din Oradea-mare, în anul școlaru expiratu au fost primiti 12 tineri studenți, dintre cari 10 gratuitu și doi cu plata de câte 120 fl. pe anu. Fia-care a avutu în institutu cvartiru, prândiu, spelatu, încălțitu și luminare, va să ăica tóta provisiunea afara de dejunu și cina. Se spera, că în anul viitoru alumnii vor primi și de aceste, căci fundațiunea va începe să aiba folosul edificiului întregu. Succesul facutu de studenți în studie a fost îmbucuratoru. Institutul dispune și de o bibliotecă de vr'o 1000 de opuri.

În școlă poporala gr. or. din Oradea-mare în sâmbet'a trecuta s'a facutu examenul cu elevii, presiându Rds. D. protopresbiteru Simeon Bica, și asistându și inspectorul școlaru comitatensu. Resultatul ce zelosul învetiatoru, dl Bochisău, a produsu cu școlarii sei, cam 60 la numeru, i-a stêrnitu meritata recunoscintă și lauda.

La gimnasiul din Bradu esamenele se ținura cu clasele gimnasiale în 9 iulie, cu cele normale în 10, și în 11 dupa serviciul divin în biserică gr. or. anul școlaru se încheiă.

La universitatea din Cernauti s'a alesu rector magnificus pe anul școlaru 1880—1, dl Eusebiu Popoviciu, profesorul istoriei bisericesci și al dreptului canonicu la facultatea teologica de acolo, unu barbatu foarte învetiatu.

Noul protopresbiteru gr. or. rom. al Aradului. Cetimu în „Bis. și Școl.“, că consistoriul pleraru aradanu a alesu și denumitu apröpe în unanimitate, de protopresbiteru în tractul vacantu al Aradului pe parintele George Vasilevičiu, pân'acuma protopresbiteru al Șiriei.

Dl Ioan Bercianu, protopopu gr. c. românü în Arad, fu numitu canonicu prebendatu la capitulu din Lugöșu, în locul repausatului Demetriu Mihailescu.

La gimnasiul de statu din Sibiu tinerii români au formatu majoritatea și în anul școlaru expiratu, căci numerul totalu al studenților a fost 320, din cari 161 au fost români.

Societati si institute.

Academi'a româna ținü vineri la 4/16 iulie, ör'a 1 dupa amedi, ședintia publica.

Asociațiunea transilvana. În adunarea generala care se va ținé la Turda, în 7 și 8 august, se vor alege și oficialii și comitetul Asociațiunii pe cei trei ani urmatori. Cei ce voiescu să participe la acésta adunare, au d'a însciintia pe dl Dionisiu Sterca Șilutiu, jude la tribunalul de acolo, spre a li se pregati cvartire. — Adunarea generala a despartieméntului cercualu II se va ținé la Branu în 25 iulie. — Despartieméntul XI va ținé adunarea sa generala la Șimleu în 22 iulie. — Adunarea despartieméntului XII se ținü în Desiu la 11 iulie.

C e e n o u ?

Dela curtea româna. *Domnul si Dömn'a*, precum cetimu în „Timpul“, vor plecá în strâinatete. Pe cât se spune, caletori'a Domnului pare lipsita cu totul de ori ce caracteru politicu; merge, pentru interese de familia, la Sigmaringen, unde tatal seu este bolnavu. Se ăice, că și Dömn'a va plecá în strâinatete pentru cautarea sănătății.

Seiri personale. *Dl I. C. Bratianu* se afla în Moldova, unde a voitu să mërğa deja de multu, înse a fost împedecatu pân'acuma de bóla. — *Rds. D. Teodor Kövály*, canonicu gr. c. în Oradea-mare, a plecatu luni în în caletoria spre Oberamergau și Itali'a-de-sus. — *Ambasadorul Portugaliei*, vicomtele de Valmore cu grațiós s'a lui soția au plecatu din Bucuresci, mergendu la Constantinopolu prin Giurgiu și Varna.

Hymen. *Dl Stefan Sielariu* la 18 l. c. va serbá cununi'a sa cu domnișör'a Maria Nandra în Hațeg.

Archiduces'a Elisabeta, mam'a tinerei regine a Spaniei, dupa serbarea tragatorilor din Viena, va merge numai decät în Spani'a, ca să fia de față când fiic'a sa va deveni mama, și să asiste la serbările familiare ce se pregatescu pe atunce la curtea spaniöla.

În băile din Transilvani'a pân'acuma numerul öspeților nu pré e mare, causa e dupla: întâiu că nu sânt bani, a dóu'a că la băile acele nu pre gasesc multa comoditate și totusi sânt destul de scumpe. Din Valcele ni se scrie, că vieti'a pe acolo e liniscita, și mic'a societate ce se afla acolo, petrece timpul cu cântare și la pianu. La Borsecu asemenea sânt pučini, la Tușnad abiă vr'o șese-đeci.

La Viena ăilele aceste se ținü döue serbări, la cari s'adunara öspeti din tote părțile lumei. Un'a, cea internaționala, este serbatörea tragatoriilor, ier alt'a öspöțiunea industriala arangăta în Rotund'a de cătra reuniunea industriala din Austria-de-jos. Serbarea tragatorilor va fi foarte interesanta, premiile ce se vor dá represinta unu capitalu de 130,000 fl. Cei mai multi öspeti s'astăpta din Tirol, de unde tragatorii vor veni cu 40 de stöguri și cu 9 capele musicale.

Afacerea Seeman, despre care vorbiramu în nrl trecutü, a luatü unu caracteru foarte acutu. Cățiva ênsi l'au provocatu la duelu, și dënsul a sositu din Agri'a la Budapesta, spre a se bate în duelu. Într'aceste s'au facutu unele încercări de complanare; secundantii lui au declaratü, că dënsul n'a voitu să insulte stëgul ungurescu, și numai pentru aceea i-a ăisu „zdrëntia“, că stofa ei erä foarte stricata. Înca nu se scie, decă duelul va avé locu séu ba?

Seiri scurte. *Duelul Verhovay-Majthényi* a venitü la 10 iulie înainte tribunalului din Budapesta, care a condamnatu pe Majthényi la șese septemâni de închisöre și pe Verhovay la 15 ăile; martorii au fost achitati. — *La Sinaia* în duminéc'a trecuta s'a deschisu casinul; se dete unu balu, au fost și artificii și o represintațiune francesa (!) — *Focu la dl ministru Boerescu.* Din neglenti'a unui servitoru s'a aprinsu o mobila în etagül de sus din cas'a dlui ministru Boerescu; focul s'a comunicatu grabnicu și la alte mobile, înse ceilalti servitori, ajutati de sergentul dela pórtă, au isbutitu a-l stinge în graba și a împedecá unu desastru mai mare. — *Unu notatoru curagiösu*, capitanul de dragoni Coloman Szekrényessy, a anunțiatü că la 25 l. c. va trece lacul Balaton cu înnotul. — *O cununia interesanta* s'a serbatu joi în Oradea-mare, anume a dlui dr. A. Braun profesorul în Galati cu br. Amalia Radivoievich, actul s'a sevërșitu de cătra Rds. D. Simeon Bica în cercu familiaru la cas'a miresei. — *Rabinul facatoru de minuni*, Hillel, a sositü în septemân'a trecuta la Oradea-mare, unde a fost primitu cu multa sti-

ma din partea correligionarilor sei. — *La Marcovetiu* în Banatu a fost în lun'a trecuta alegere de notaru, despre care primiramu o corespundintă mai lunga, pe care înse din lips'a spațiului nu o putem publică; s'a alesu dl Ioan Moise pân'acuma notaru în Opatit'a. — *Tragerea loteriei în 10 iulie*: Budapesta 61, 1, 69, 87, 4; Linz 7, 82, 54, 11, 43; Triest 83, 82, 61, 25, 10.

Cronic'a lunei.

Velul de mirésa al principesei Stefania, logodnic'a moștenitorului de tronul Rudolf, s'a pusu deja în lucrare și are să fie atât de frumosu, încât nu va avé parchia în felul seu. Se scrie, că trei sute de femei lucrăza la acestu velu, spre a esecutá iute și frumosu tóte planurile desemnate.

Serbările dela Paris, pentru predarea stégurilor nóue republicane la regimente, au fost splendide. Marti sér'a totu pregíurul dela Champs Elysées a fost iluminatu în modu feericu. Președintele republicei, Grévy, a primitu în salónele sale o societate fórté alésa. A dóu'a di mercuri, diu'a serbării, totu orasiul a fost decoratu. Punctul de culminațiune al serbării fu revist'a militara ținuta pe Longchamps, cu care ocaziune se sântira și stégurile nóue. Patru-deci de mii de ostasi luara parte la acésta revista. Fortul Mont-Valerien salutá cu o sutá și una de salve de tunuri stégurile nóue.

Regele Greciei, dupa ce a umblatu pe la Paris și Londra, a venit'u la Berlin, unde a petrecutu septemán'a trecuta. De acolo voiá să faca o caletoria în capital'a Rusiei, înse în urma renunčiá la planul acesta. La rentórcerea din Copenhaga, care se va întâmplá în august, regele și regin'a vor visitá în modu oficialu curtea din Berlin, precum și cea din Viena.

Rege și sapunaru. Príncipele de Wales, cu cumnatul seu regele Greciei, a visitatu o reprezentațiune a Sarei Bernhardt, care astadi este divinisata în Londra. Între acte printiul și regele au venit'u dupa culise, unde printiul a prezentatu pe regele celebrei artiste, dícându-i: „Cumnatul meu“. Pe când printiul s'a pusu la vorba cu o alta artista, Sarah conversá cu regele, căruia înse nu i dedia altu titlu decât „monsieur“. În fine artist'a erá să între în loj'a ei de toaleta, când unu colegu o opri dícându: „E bine, ce ai vorbitu cu regele?“ — „Cu ce rege?“ — „De, cu regele Greciei, de care te-ai despartitu adinióra“. — „Acesta-i regele Greciei?“ și artist'a facu o saritura pâna la príncepele de Wales, care stetea înca la trepte, și-i strigá: „Asta-i tradare, príncepe! ce nu-mi spuneati, că este regele Greciei, pe care mi l'ati prezentatu?“ — „V'am spusu, că este cumnatul meu!“ replicá printiul. — „Cumnatul dumitale! De unde să știu eu, cine este cumnatul dumitale?! Cumnatul dumitale póte fi și unu sapunaru, nu tocmai unu rege!“ — Tablou.

O casatoriá pe mare. „Curierul de San Francisco“ scrie urmatórele: Jean Pedelaborde, cetățianu francesu, și tiner'a Marquita Amestoy, nascuta în California, formasera mai de multu timpu proiectul de a se casatori împreuna; unu obstacolu înse se ridicá între ei: vèrst'a Marquisei. Ea nu împlinise înca 15 ani ceruti de legile Francei și Californiei. Se hotarira, prin urmare, ca să mérga la San Francisco pentru a cautá mijlócele ca să póta isbuti. Tóte demersurile pe lângá consulul francesu furá infructóse; eu biseric'a, ar fi fost mijlocu de a se înțelege, remânea înse greutatea de a obține o permisiune a comitetului, pentru care se cerea mamei o afirmare sub juramentu, că fét'a sa avea peste 15 ani. Zapacél'a erá fórté mare, când unu judecatoru betránu veni să le arete mijlocul legalu, cu totul singularu, de a taiá acestu nodu gordianu. Esista, în adevér, o lege, recunoscuta de tóte națiunile, care dá unui capitanu pe bastimentul seu unu dreptu suveranu, acela

de viétia și de mórte, ca și acela de a uní prin casatoria. Idei'a fu primita ca singur'a scândura de scapáre. Judecatorul, se însărciná cu tóte detaliile și la 16 aprilé, la 1 óra p. m., steamerul „Neptun“ cu capitanul Randall, eșiau din portul dela San Francisco, cu tóte focurile aprinse, înaintându în mijlocul mării cu cei doi fidantiați încântati de veselía. Casatori'a fu celebrata dupa riturile în usu pe mare, și actul se transcrise pe registrele bastimentului.

Unu orologieru abilu. Unu diuaru din Canada spune, că în închisórea dela Thomastown (Statul Maine) e deținutu unu Canadianu francesu, care, în timpul órelor sale libere, a fabricatu numai cu unu cuțitásiu, o pila și o cutía, unu orologiu de unu mecanismu ingeniosu. Pe vèrful orologiului este unu cocosiu care bate din aripi când suna ór'a. Asemenea se vedu cifrele ce indica dílele septemánei și dat'a lunei. De desubt este o vitrina de 3 picióre înnaltime și 2 largime, care conține 242 figuri de ómeni, paseri, animale, etc. Aceste obiecte esecuta diverse tunuri când se atinge unu resortu, și o cutia musicala cânta diferite arii. Unu șórece iese din gaura și este urmaritu de o mătía care-l prinde. Unu cerșitoru insolentu se apropia de unu bogatu și este resturnatu la pamentu. Unu șerpe face încungíurul vitrinei, și o sentinela ținendu în mâna o cupa de argintu, își ia peler'i'a și saluta când se pune unu gologanu în cup'a sa. Compania de infanteria și pelotóne de cavaleria facu esercițiul militaru cu o regularitate perfecta.

Dela creațiunea lunei pâna la anul 1855, au muritu 26 de patrilióne, 628 trilióne, 843 bilióne, 285 milióne, 75 de mii și 840 individi ai spētei umane. Voindu a formá unu numeru din tóte aceste cifre, avemu frumós'a curiositate ce urméza: 26,628,843,285,075,840. Acestea ni le spune „l'illustration Europeenne“. Multe afaceri trebue să fi avutu, și pușinu timpu o întrebuintiatu acela care s'a muncitu să dea la lumina unu nimicú; căci ce ne dovedesce, că este esacta cifr'a de mai sus?!

Nrul presinte se mai tramite tuturor abonantilor nostri de pân'acuma. Rogámu pe toti aceia, ale căror abonamente espirara cu nrul 48, și vreu să aiba fói'a nóstra și mai departe, să le rennoiésca de timpuriu, la din contra le vom tramite bilete de postprimire postala, de óra-ce **nu putemu să tramitemu fói'a nimenuia à conto**; aceia cari nu mai dorescu să remána abonantii nostri, sânt rugati a ne înapoiá nrul acesta, ca astfel să-i stergemu din registrul abonantilor!

Cu ocaziunea acésta oferimu abonantilor nostri urmatórele **favoruri**: Abonantii „Familiei“ își potu comandá la noi **cu pretiuri fórté scađute numai pentru dènsii** aceste opuri de redactorul „Familiei“: „Ranele Națiunii“, romanu în 3 tomuri, în locu de 3 fl. cu 1 fl. 15 cr.; „Selavul Amóruului“, romanu în 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 1 fl. 50 cr.; „Novele“, 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 1 fl. 30 cr.; „Poesii“, unu volumu, în locu de 1 fl. — 40 cr.; „Mirésa pentru mirésa“, comedia în 3 acte, în locu de 1 fl. — 25 cr.; precum și „De unde nu este rentórcere“, romanu de Adrien Gabrielly, tradusu de T. Budu, în locu de 1 fl. 25 cr.

Alte cărti nu se afla de vèndiare la noi. Iér din tablouri, mai avemu portretul lui Ion Bratianu; în locu de 1 fl. — 26 cr.

Colectantii vor primi dupa 5 esemplare, al șesele, gratis. Redacțiunea „Familiei“.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru :

IOSIF VULCANU.

